

1 of 1 DOCUMENT

LEEWARDER COURANT

Leeuwarder Courant

March 14, 2007
noord ; west ; zuid ; stad

Burgers kunnen dubbel loyaal zijn

BYLINE: BAUKJE PRINS filosoof, verbonden aan Rijksuniversiteit Groningen

LENGTH: 851 woorden

Geert Wilders en anderen die de dubbele nationaliteit onmogelijk willen maken, vatten de natie op als één grote familie. Maar in een familie is een kind verbonden aan zowel een vaderlijke als een moederlijke lijn.

Volgens Geert Wilders zou het Nederlandse burgers verboden moeten worden nog een ander paspoort dan het Nederlandse op zak te hebben. Want, zo meent hij, een dubbele nationaliteit leidt automatisch tot een dubbele loyaliteit. En dubbelheid is dubieus: ze leidt tot gespletenheid en zet aan tot ontrouw.

De gebruikelijke kritiek op een stellingname als die van Wilders is dat die de natie opvat als een familie. Verhoudingen tussen landen worden daarbij ten onrechte beschouwd als verhoudingen tussen bloedverwanten, terwijl hedendaagse natie-staten helemaal geen etnisch homogene gemeenschappen zijn.

Bovendien staat dit conservatief-romantische ideaal steeds verder af van de realiteit van onze globaliserende wereld. Steeds meer burgers wonen en werken in meerdere landen tegelijk, gaan transnationale vriendschappen en liefdesrelaties aan, en ontwikkelen gevoelens van vertrouwdheid met, en loyaliteit aan verschillende plaatsen, culturen en talen.

Dat de metafoor van natie-als-familie problematisch is, is duidelijk. Maar welke visie op familieverhoudingen zit er eigenlijk in deze vergelijking verborgen?

Ten eerste de aanname dat familiale verwantschap wordt bepaald door biologische kenmerken. Broers en zussen, (groot)ouders en (klein)kinderen zijn 'bloedverwanten', ze delen een bepaalde genetische make up.

De kritiek op mensen als Wilders is dat ze het lidmaatschap van een natie beschouwen als een gegeven in plaats van als een gekozen relatie. Volgens die kritiek is de veronderstelling dat mensen van nature loyaal zijn aan de groep waarin ze zijn geboren, in het huidige individualistisch tijdsgewricht achterhaald.

Verbondenheid met bloedverwanten zou voor een belangrijk deel zijn vervangen door loyaliteit met geestverwanten, met degenen met wie we een levensstijl, een religieuze overtuiging of een politieke ideologie delen.

Ik onderschrijf deze visie van harte. Maar het nationalistisch argument tegen dubbele loyaliteiten is hiermee niet weerlegd. Toegegeven, er zijn gekozen bindingen waarbij dubbel lidmaatschap geen probleem is: ik kan in alle openheid meerdere vriendschappen onderhouden, of me inzetten voor zowel de buurt- als de sportvereniging.

Maar er zijn ook vrijwillige gemeenschappen die we als behoorlijk exclusief ervaren. Het monogame huwelijk

bijvoorbeeld. Maar ook een politieke partij, een kerk, of een supportersclub gaat er stilzwijgend van uit dat hun leden niet ook nog lid zijn van een andere 'concurrerende' partij, kerk of club.

De vraag is dus eerder met welke gekozen gemeenschap we een natie zouden willen vergelijken. Er is iets voor te zeggen om de relaties tussen burgers op te vatten als een vriendschaps- in plaats van een huwelijksrelatie. En als burger beschouw ik dit land liever als een buurt (een plek om te wonen) dan als een kerk (een plek om te aanbidden).

In deze visie is Nederland niet een exclusieve gemeenschap die recht heeft op de onverdeelde loyaliteit van haar burgers, maar een open relatie die ook ruimte laat aan andere verhoudingen.

Het merendeel van de burgers in dit land heeft echter niet voor de Nederlandse nationaliteit gekozen, maar is Nederlander van geboorte. Zo onzinnig is de metafoor van natie-als-familie dus ook weer niet.

Maar ze brengt een tweede aanname met zich mee, en die is dat familieverwantschap een zaak is van lineaire afkomst die ons terugbrengt bij een ongedeelde oorsprong, bij onze 'vaderlijke stam'.

In traditionele, patriarchale samenlevingen werd een vrouw door haar huwelijk automatisch lid van de familie van haar man, haar kroost behoorde tot zijn familie. Maar sinds de steeds grotere gelijkheid tussen man en vrouw is dit in moderne westerse samenlevingen geen optie meer.

Wanneer de inbreng van onze moeders even zwaar meetelt, dan stammen we niet af van één oervader maar van een ontelbare menigte voorouders. De razendsnel uitwaaierende structuur van de genealogische stamboom laat dat ook zien. Dubbele loyaliteit is dan geen probleem (meer). Loyaliteit met de familie van vaderskant hoeft helemaal niet ten koste te gaan van de loyaliteit met die van moederskant.

Maar in dát geval, is de metafoor van de natie-als-familie misschien toch zo gek nog niet. We kunnen haar juist gebruiken om een visie te verdedigen die burgers met een dubbele nationaliteit verwelkomt in plaats van wantrouwt. Zoals kinderen hun verwantschap met zowel hun vaderlijke als hun moederlijke lijn erkennen, zo zullen de meeste burgers van twee naties loyaal zijn aan zowel hun moeder- als hun vaderland.

En zoals kinderen niets liever willen dan dat hun ouders in vrede en harmonie met elkaar leven, zo kunnen juist burgers met een dubbele nationaliteit zich ontpoppen als ideale bemiddelaars en onmisbare ambassadeurs in onze verhouding tot de rest van de wereld. Khadija Arib's deelname aan een Raad van Mensenrechten in Marokko verdient daarom onze onvoorwaardelijke steun.

LOAD-DATE: March 14, 2007

LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

PUBLICATION-TYPE: Krant